

REMENADORS DE FANG

QUINA ÉS LA UNITAT DE GESTIÓ?

Ho hem vist moltes vegades. La gestió de la biodiversitat requereix arribar a pactes amb un cert tipus de desenvolupament econòmic que ens exigeix la transformació d'hàbitats i la pèrdua de determinats recursos naturals. Aleshores és el moment d'identificar quines són les peces irrenunciabls en el puzzle. És el moment de tornar a repassar conceptes a la recerca de l'essència. Hom podria pensar fàcilment que cal gestionar la biodiversitat a partir dels conjunts d'organismes d'una mateixa espècie que ocupen el mateix hàbitat, les poblacions. És una aproximació immediata, gestionem el conjunt de gavines de potes grogues que nien en tal illot, els crustacis d'una bassa o les alzines d'aquell bosc. Tanmateix la complexitat de les xarxes naturals s'imposa i sovint cal ampliar l'angle de visió per comprovar que les gavines de potes grogues d'una determinada colònia mantenen relacions amb les de la resta de la Mediterrània occidental, que els ous dels crustacis d'una bassa són transportats en el fang de les potes de les vaques assedegades fins a una altra bassa al següent cop de calor, i que els gaigs transporten els aglans d'un bosc a un altre amb gran facilitat. Aleshores ens cal el concepte de metapoblació.

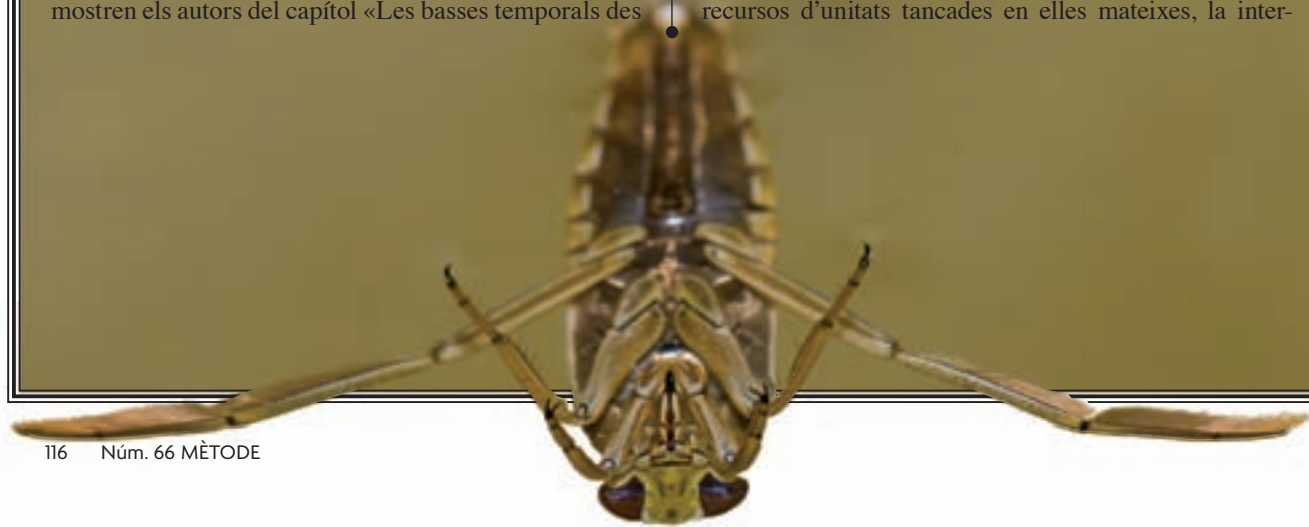
Alguna cosa molt semblant passa amb les comunitats. El concepte ecològic de *comunitat*, entès com el conjunt d'organismes de diferents tàxons que habiten un sistema, no ens serveix per a gestionar determinats casos amb interconnexions molt complexes. Així ho demostren els autors del capítol «Les basses temporals des

d'una perspectiva de metacomunitat» dins el llibre de recent aparició *Basses temporals mediterrànies. LIFE Basses: gestió i conservació a Menorca*. Menorca és una illa rica en basses temporals i la gestió d'aquest recurs natural ha estat avaluada de manera multidisciplinària amb un projecte LIFE de la UE. Els autors d'aquest capítol atribueixen la connectivitat entre les comunitats de les diferents basses als processos que porten a terme animals domèstics com el ramat vaquí o d'altres atribuïbles als ocells que poden transportar en el fang adherit a les potes determinades estructures dispersives (ous, llavors, espores, etc.) i fins i tot a elements abiòtics com ara el vent, gens menyspreable en aquest cas.

En casos com aquest és fàcil copsar que la xarxa és molt més complexa del que podríem pensar en una primera anàlisi. La composició taxonòmica d'una bassa serà el resultat dels processos que tinguin lloc al seu interior, però també de les connexions que mantinguin amb

altres cossos d'aigua per mitjà d'aquests transportadors. Les connexions de la xarxa són, doncs, importants. I això ho hem de valorar especialment en una Europa on com més va més s'intensifica la ramaderia. De fet la ramaderia extensiva ha desaparegut de molts llocs on donava serveis ambientals importantíssims. Però també ho hem de tenir ben present a l'hora de crear illes de conservació tancades com determinats espais naturals o a l'hora de valorar els passadissos migratoris com els aiguamolls litorals mediterranis. No n'hi ha prou de fer una bona gestió dels recursos d'unitats tancades en elles mateixes, la inter-

«NO N'HI HA PROU DE FER UNA BONA GESTIÓ DELS RECURSOS D'UNITATS TANCADDES EN ELLES MATEIXES, LA INTERCONNEXIÓ, ALLÒ QUE S'HA ANOMENAT ELS CORREDORS BIOLÒGICS, REPRESENTA UN PAPER MOLT IMPORTANT EN L'ORDENACIÓ DELS RECURSOS NATURALS»

La biodiversitat de les basses temporals depèn de molts factors diferents. En la pàgina anterior, un heteròpter del gènere *Notonecta*. En aquesta pàgina, una larva de dípter, un gripau corredor (*Bufo calamita*), a la dreta, a dalt, i una libèl·lula (*Sympetrum fonscolombii*), a la dreta, a sota.

connexió, allò que s'ha anomenat els corredors biològics, representa un paper molt important en l'ordenació dels recursos naturals i algunes petites peces del puzzle poden ser valuoses en la conservació d'altres de més grans.

L'exemple de les basses temporals és molt il·lustratiu, ja que formen taques d'hàbitats discrets fàcils de delimitar, perquè es tracta sovint d'organismes de capacitats dispersives limitades i també perquè moltes de les espècies mostren una marcada tendència a tornar a les basses on van néixer en el període reproductiu (són filopàtriques). Només amb una variació d'escala i amb la prudència que sempre hem de conservar en podem treure conclusions molt útils per a la gestió de la diversitat biològica. Una bassa temporal pot ser un llac immens depèn dels ulls amb què es miri.

L'estructura de la xarxa de comunitats interconnectades és fonamental en el disseny de les actuacions de conservació atès que ens pot permetre la selecció d'un subconjunt d'unitats que maximitzi la persistència de les espècies. Ho dèiem de bon començament, cal pactar amb el territori i els diferents interessos. I d'altra banda cal valorar el cost econòmic de les actuacions. Amb un coneixement profund de la malla podem prioritzar determinats components.

A més a més, tal com es recull en l'exemple de les basses temporals de Menorca, aquesta mena d'estudis

són especialment útils quan es plantegen canvis en les poblacions ja sigui perquè els induïm voluntàriament (translocacions, reintroduccions, reforços poblacionals, etc.) o perquè apareixen com amenaces potencials per a l'hàbitat i les espècies (irrupció d'espècies invasores). Les primeres actuacions formen part de la gestió dels espais naturals a casa nostra des de fa temps i sovint cal valorar quin és l'estat de l'hàbitat i de l'ecosistema abans de realitzar-les i això inclou estudiar les connexions que té el nostre espai amb altres. D'altra banda, una lluita eficaç contra els efectes nocius de les espècies invasores també necessita conèixer les connexions que poden proporcionar reservoris per a l'espècie o bé proveir d'aliats en forma de depredadors potencials.

Ja ho veieu, les troques embolicades no es limiten a les relacions dels organismes en un espai sinó que els fils s'estenen d'una punta a l'altra del planeta en forma de connexions sovint subtils. Això sí, de la conservació d'alguns fils en un món canviant depenen petites basses i llacs immensos. Tot és una qüestió d'escala.

BIBLIOGRAFIA:

IRIONDO, J. M. *et al.*, 2010. «Les basses temporals des d'una perspectiva de metacomunitat». In FRAGA, P. *et al.*, 2010. *Basses temporals mediterrànies. LIFE Basses: gestió i conservació a Menorca*. Pons Editors. Maó.

CARLES SANTANA GARCÍA
Biòleg. Gestor del medi ambient (Solsona, Lleida)